

dr. ZMAGA KUMER

(1924–2009)

*Ena urca bo pri'la
morbit 'e nocoj,
pa ga nimam prijatla,
da bi rajžav z menoj.*

S prvim verzom te pesmi je nadvse spoštovana gospa doktorica Zmaga Kumer naslovila svojo zadnjo vsebinsko zaokroženo zbirko slovenskih ljudskih pesmi. Z njo je hotela poudariti, kako je pesem spremljala slovenskega človeka tudi ob smrti, ker pa je zbirka nastajala ob koncu njene bogate znanstvene poti, pa še zavedanje, da se ura slovesa bliža tudi njej. In ta urca je prišla.

Za letošnje jurjevo bi obhajala petinosemdesetletnico, žal bo njej posvečeno mednarodno posvetovanje potekalo brez nje. Imelo pa bo naslov "Kam bi s to folkloro", ki ga je sama že davno nazaj dala knjižici serije "Naše tromostovje", kjer je spregovorila o problemih revitalizacije folklornih pojavov. Gospa Zmaga Kumer je bila rojena v Ribnici na Dolenjskem. Čeprav je v njej preživela le zgodnjo mladost, je po duši ostala Ribničanka in se pozneje rodni dolini oddolžila z monografijo "Ljudska glasba med rešetarji in lončarji v Ribniški dolini". Po končani gimnaziji v Celju in maturi, ki jo je zaradi vojne opravila v Kočevju, se je vpisala na slavistiko, kjer je leta 1948 diplomirala in nato štiri leta

pozneje še na folklorno-zgodovinskem oddelku Akademije za glasbo. Leta 1955 je doktorirala s tezo "Slovenska priredba srednjeveške božične pesmi Puer natus in Bethlehem". Z zaposlitvijo v Glasbenonarodopisnem inštitutu, ki mu je ostala zvesta do upokojitve in še vrsto let po njej, je vse svoje strokovno in osebno življenje posvetila raziskovanju slovenske ljudske pesmi in etnomuzikologije nasploh ter postala mednarodno uveljavljena znanstvenica.

Čeprav je njeno raziskovalno delo zajemalo celotno pesemsko izročilo, se je še posebej posvečala pripovednim pesmim, ki jih je obravnavala v skladu s sodobnimi teoretičnimi spoznanji stroke, pri čemer pa je vedno izhajala iz gradiva, upoštevajoč etnološka in zgodovinska dejstva, ki so vplivala na ustvarjanje pesmi. Drugo področje njenega raziskovanja so bila slovenska ljudska glasbila in godčevstvo. Rezultat dolgoletnega raziskovalnega dela na terenu in študija virov je bila knjiga "Slovenska ljudska glasbila in godci", ki je temeljno delo za vsako nadaljnje raziskovanje slovenske ljudske glasbe. Bila je pobudnica nastanka korpusa "Slovenske ljudske pesmi", znanstvenokritične izdaje vseh do danes znanih slovenskih ljudskih pesmi z napevi, bila pri vseh doslej izdanih knjigah sourednica in pri tem opravila največji del tekstoloških priprav.

Izrednega pomena za popularizacijo slovenske ljudske pesmi so bile knjižne izdaje, ki jih je pripravljala po znanstvenih kriterijih stroke. V veliki antologiji "Pesem slovenske dežele" je Slovencem predstavila najlepše

Podelitev Štrekličjeve nagrade Zmagi Kumer leta 2003.
(Foto: Janez Eržen, Štanjel, 28. 9. 2003.)

primere slovenske ljudske pesmi in v uvodu strnila strokovna dognanja o njej. Uredila je pet knjig ljudskih pesmi Koroške, ki so nastajale na podlagi starejšega gradiva in novega, zbranega v okviru raziskav Glasbenonarodopisnega inštituta. Posebno pozornost je posvetila posameznim zvrstem ljudskih pesmi in pripravila zbirke pesmi o Mariji, svetnikih, pa vojaške, koledniške, svatovske in obsmrtnne, vse z bogatimi opombami in uvodi. V znanstveni monografiji "Zlati očenaš" je zbrala slovenske nabožne molitve in jih v uvodu analizirala in opredelila. Založba Družina je ob njeni 80-letnici izdala knjigo z razmišljanji o podobi Marije v Svetem pismu in slovenski ljudski pesmi. V želji, da bi ljudska pesem prišla v vsako hišo, je za Mohorjevo družbo pripravila več poljudnih knjižic, od katerih sta bili najbolj odmevni pesmarici z naslovom "Eno si zapojmo" in "Še eno si zapojmo". Slovensko javnost je z ljudsko pesmijo seznanjala tudi drugače, tako s številnimi radijskimi oddajami, kot z različnimi predavanji po Sloveniji. Doktorica Zmaga Kumer je poleg 34 samostojnih knjig napisala še nad 400 razprav, študij in člankov, ki jih je objavljala v domačih in tujih znanstvenih ter strokovnih revijah in časopisih. Sintezo svojega znanstvenega raziskovanja, obogateno tudi z izsledki drugih slovenskih etnomuzikologov, je leta 2001 objavila v delu "Slovenska ljudska pesem", ki je izšlo pri Slovenski matici. Mimo njega ne bo mogel nihče, ki se bo v prihodnosti ukvarjal z raziskovanjem slovenske ljudske pesmi.

Bila je dolgoletna predavateljica etnomuzikologije na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete in nekaj let na Akademiji za glasbo. Domača in tuja spoznanja etnomuzikološke znanosti je objavila v knjigi "Etnomuzikologija", ki ni samo učbenik, ampak temeljno delo te vrste v Sloveniji. Kot gostujoča profesorica je predavala na univerzah v Innsbrucku, Münchnu in Sarajevu. Z referati je sodelovala na številnih domačih in tujih strokovnih srečanjih, bila članica dveh mednarodnih študijskih skupin in različnih uredniških ter drugih odborov doma in na tujem. Ob vsem tem je vedno našla čas za pomoč vsakomur, ki jo je zanjo prosil, ne da bi za to terjala plačilo.

Doktorica Zmaga Kumer je leta 1992 za svoje etnomuzikološko delo in seznanjanje evropske strokovne javnosti s slovensko ljudsko kulturo na Dunaju prejela Herderjevo nagrado. Doma ji je bila leta 1999 za življenjsko delo podeljena Zoisova nagrada, stroka se ji je oddolžila z Murkovo nagrado, leta 2003 je dobila Štrekljevo nagrado, leta 1996 pa je postala častna članica Znanstvenorazisko-

valnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Ko se je dokončno poslovila od inštituta, je rekla, da se počuti kot kmet, ki svoj grunt zapušča naslednikom, vendar s skrbjo, kako bodo ravnali z njim. Zato bo največji poklon njenemu delu, če se bodo strokovni nasledniki posvečali slovenski ljudski pesmi z enako ljubeznijo in vnemo, kot se je ona.

Gospa Zmaga Kumer je bila velika žena, z vsem srcem predana svojemu delu, ki ga nikoli ni pojmovala kot službo, ampak kot poklicanost. Zato je bil njen sleherni dan izpolnjen do zadnje minute, novih moči si je nabrala med počitnicami v Ziljski dolini, ki jih je tam preživljala iz navezanosti na njene lepote in tamkajšnje rojake ter iz za-vesti, da jim lahko tudi tako pomaga utrjevati slovenstvo. Neizmerno je ljubila domovino, se veselila, ko je ta postala samostojna država, se v kritičnih trenutkih njene rasti javno oglašala, navsezadnje je vse delo posvečala njej in njenim ljudem.

Mirko Ramovš